

Hauho Ilmoila Kalomäki

Rautakautisen kalmiston kaivaus 1972

Leena Söyrinki-Harmo

Sisällysluettelo

Arkistotiedot

1. Johdanto
2. Alue I
3. Alue II
4. Hauta 3
5. Hauta 4
6. Hauta 5
7. Alue IV
8. Tien raivaus ja kaivauksen loppuvaiheet

Sinimarja Ojonen: Alueet III, V ja VI

Yhteenvetoa vuosien 1970 -1972 kaivauksista

Liitteet:

Liite 1. Negatiiviluettelo

Liite 2. Karttaluettelo

Liite 3. Kartta 1

Liite 4. Kartta 2

Liite 5. Kartta 3

Liite 6. Kartta 4

Liite 7. Kartta 5

Liite 8. Kartta 6

Liite 9. Kartta 7

Liite 10. Kartta 8

Liite 11. Kartta 9

Liite 12. Kartta 10

Liite 13. Kartta 11

Liite 14. Kartta 12

Liite 15. Kartta 13

Liite 16. Kartta 14

Liite 17. Kartta 15

Liite 18. Kartta 16

Liite 19. Kartta 17
Liite 20. Kartta 18
Liite 21. Kartta 19
Liite 22. Kartta 20
Liite 23. Kartta 21
Liite 24. Kartta 22
Liite 25. Kartta 23
Liite 26. Kartta 24
Liite 27. Kartta 25
Liite 28. Kartta 26
Liite 29. Kartta 27
Liite 30. Kartta 28
Liite 31. Kartta 29
Liite 32. Kartta 30
Liite 33. Kartta 31
Liite 34. Kartta 32
Liite 35. Kartta 33
Liite 36. Kartta 34
Liite 37. Kartta 35
Liite 38. Kartta 36
Liite 39. Kartta 37
Liite 40. Kartta 38
Liite 41. Kartta 39
liite 42. Kartta 40
Liite 43. Kartta 41
Liite 44. Kartta 42
Liite 45. Kartta 43
Liite 46. Kartta 44
Liite 47. Kartta 45
Liite 48. Kartta 46
Liite 49. Kartta 47
Liite 50a. Karttamerkit 1972
Liite 50b. Hautakarttojen merkit 1972

Liitteet 51 – 86 valokuvat

Arkistotiedot Hauho Kalomäki

Rautakautisen kalmiston kaivaus

Toimeksiantaja: Museovirasto

Tilaaaja: TVL:n Hämeen piiri

Kaivauksen johtaja HuK Leena Söyrinki (alueet I, II ja IV)

Apulaisjohtaja: HuK Sinimarja Ojonen (alueet II, V ja VI)

Kunta: Hauho

Kylä: Ilmoila

Tila: Vähä-Sipilä RN:o 6:32

Peruskartta: 3132 09 ILMOILA

Kaivauksen keskipisteen
koordinaatit: $x = 6790,25$, $y = 520,85$, $z = 94,5 - 99,5$

Kenttätyöaika: 15.5. 7.7.1972

Kaivauslöydöt: KM 18917:1 - 1421

Negatiivit: 38475 -38780

Kertomuksen liitteet: 125 valokuvaa
47 karttaa

Aikaisemmat tutkimukset: koekaivaus Felix Seppälä 1932
(nyk. tila Kalomäki RN:o 14:7, om. Ilmoilan voimistelu- ja urheiluseura)
tarkastus Anna-Liisa Hirviluoto 1962
koekaivaus Anna-Liisa Hirviluoto 1969
kaivaus Leena Söyrinki 1970 ja 1971

Aikaisemmat löydöt: HM 1336
KM 9607:1-21
KM 15694:1-2
KM 18171:1-3
KM 18256:1-578
KM 18468:1-2392

1. Johdanto

Kesällä 1972 kaivaus oli saatava loppuun heinäkuun alussa. Tästä syystä jouduttiin kaivamaan erittäin suurella joukolla, parhaimmillaan oli töissä 42 henkeä. Kaivausryhmän suuruuden takia joukko jaettiin kahtia ja apulaisjohtajana toimi HuK Sinimarja Ojonen, joka teki myös kaivauskertomuksen tutkimistaan alueista III, V ja VI.

Kaivaus tehtiin ajalla 15.5. - 7.7.1972. Toukokuussa oli keskimääräinen vahvuus 15-20 henkeä, kesäkuussa 35-40 sekä kesäkuun lopussa ja heinäkuussa noin 30 henkeä. Piirtäjinä toimivat Leena Hiltula, Marja-Leena Laakso, Maija-Leena Lukkariniemi, Päivi Luppi, Marja Mustakallio, Anna-Maaret Pitkänen, Leena Ruonavaara ja Marketta Uosukainen sekä Steffan Darmark ja Marianne Koskimies. Tornikuvauksesta vastasi Päivi Luppi, joka myös opetti koululaiset Mauri Iivosen ja Pertti Keskisaaren ottamaan tornikuvia itsenäisesti. Aikaisempien vuosien tapaan käytettiin mustavalkoista filmiä 6x6 ja värinegatiivifilmiä 4 x 4. Väridiapositiivit jäivät haltuuni, koska niitä ei haluttu arkistoon.

Kaivaus tapahtui kuudella alueella. Alue I avattiin aivan mäen pohjoisimpaan osaan lähinnä puretun ladon paikalle. Alueeseen II kuuluivat vuonna 1971 keskenjääneet ruudut mäen pohjoisosassa. Alueen III muodostivat mäen etelärinteessä vuonna 1971 keskenjääneet ruudut. Alueet IV- VI sijaitsivat maantien itäpuolella, alue IV oli niistä pohjoisin ja alue VI eteläisin. Paikan topografiasta tarkemmin vuosien 1970-1971 kertomuksessa.

Turve poistettiin lapioilla ja sen jälkeen kaivettiin lastoilla noin 5-10 cm:n kerroksina. Ainoastaan alueella III seulottiin, sillä muilta alueilta ei löytynyt palanutta luuta kuin nimeksi. Alueesta I piirrettiin kaikki tasot, koska siellä oli runsaasti erivärisiä läiskiä, muilla alueilla käytettiin tornikuvausta silloin kun se oli mahdollista.

Tämä kertomus pohjautuu vuonna 1973 kirjoitettuun luonnokseen.

Helsingissä 14.12.2017

Leena Söyrinki-Harmo

2. Alue I

Kartat 1972:3-10 ja 1971:34a, 34b

Alue I sijaitsi tien länsipuolella mäen pohjoisimmassa osassa. Pohjoisessa se rajoittui pellon ojaan, idässä maantiehen, länsiraja seurasi haltuunottolinjaa ja eteläisin ruuturivi oli -19 (k. 2,3). Alueen pinta-ala oli noin 180 m². Eerolan talon lato, joka näkyy joissakin kesän 1970 kuvissa, oli sijainnut tällä alueella. Ladon jäljiltä paikalla oli vielä päreitä ja puunjätteitä ja maanpinta oli paikoin rikkonaista, sillä ladon kohdalla ei ollut varsinaista turvekerrosta. Alueella I oli paljon suuria kiviä, jotka olivat näkyvissä jo ennen kaivausta. Niistä monet olivat lohkottuja, paikaltaan siirrettyjä ja maahan upotettuja. Osa kivistä on saattanut kuulua ladon perustuksiin. Ne kivet, jotka oli selvästi siirretty paikalle, poistettiin TVL:n koneilla ennen kaivausta. Useimmat eivät olleet syvässä, mutta parista jäi jäljelle kuoppa. Alueen eteläreunalla oli jäljellä ladon kivijalkaa, ja ruudut α -19 ja β -19 jätettiin aluksi kaivamatta, kunnes isot kivet saatiin vierittää jo pohjaan kaivetun alueen II puolelle. Koneellisesti niitä ei voinut siirtää, koska ruudut olivat liian kaukana tiestä.

Turpeen ja liikutellun pintakerroksen paksuus oli noin 10-15 cm. Kulttuurimaan paksuus vaihteli erittäin suuresti, sillä alueella oli runsaasti kuoppia, joissa likamaa jatkui paljon syvemmälle kuin muualla samassa ruudussa. Useimmissa ruuduissa kaivettiin kahdeksan kerrosta. Kaikkiaan poistettiin maata noin 50-80 cm, paikoin pohjois- ja länsireunalla kuitenkin vain noin 30 cm. Jokseenkin koko alueella oli vahvaa likamaata 1. tasossa, mikä saattoi osittain johtua paikalla sijainneesta ladosta. Toisesta tasosta lähtien alkoi olla näkyvissä selvempiä värieroja: sekä vahvoja nokimaaläiskiä, varsinkin itäosassa, että pohjamaata. Ruudussa γ -22 alkoi punainen läiskä, joka jatkui useamman tason ajan (k. 17,18). Tasoon 4 mennessä monet läiskät olivat muotoutuneet säännöllisiksi ja selvärajaisiksi. Lika- ja nokimaa näytti usein keskittyvän suurten kivien ympärille. Vahvaa nokimaata oli mm. ruudussa γ -19, josta sittemmin paljastui hauta 4. ja ruudussa c-19. Melko säännölliset nokiläiskät oli ruutujen c-21-22 ja d-21-22 rajalla (k. 13), ruutujen c-20 ja d-20 rajalla, ruutujen b-20 ja b-21 rajalla ja ruudussa Δ -21. Näistä useimmat jatkuivat tasoon 7 asti (k. 2-4, 7, 10, 14-16).

Hauta 4 tuli selvästi näkyviin tasossa 5 (k. 85) ja haudan 5 nokialue alkoi erottua ympäröivästä maasta tasossa 6 ruuduissa d-e-19. Tasossa 7 nokialue ulottui suorakaiteen muotoisena alueen II puolelle ja maanlaadusta saattoi arvella, että kyseessä oli ruumishauta. Alueen I taso 7 oli samalla korkeudella kuin alueen II taso 8, ja hautaa 5 kaivettiin tästä eteenpäin kokonaisuutena. Tasossa 8 oli hautojen lisäksi jäljellä vain vähän lika- ja nokimaata ruuduissa b-19 (k. 19) ja c-19 sekä ruutujen d-21 ja d-22 rajalla.

Alue I oli sotkettu varsin perusteellisesti, luultavasti latoa rakennettaessa. Alueella oli havaittavissa kaksi ruumishautaa, sen sijaan merkkejä polttokalmistosta ei täällä – kuten ei mäen pohjoispäässä yleensääkään – ollut lainkaan. Suurista kivistä monet olivat selvästi lohkottuja ja ilmeisesti kiviä oli upotettu paikalleen. Isojen kivien ympärillä olleet noki- ja likamaa-alueet saattoivat johtua tästä, mutta muita nokiläiskiä tämä ei kuitenkaan selitä. Aivan mahdotonta ei ole, että nokiläiskät olisivat tuhottujen hautojen jäännöksiä. Alueen

itäreunalla olleet nokiläiskät olivat kuitenkin tasosta tasoon jatkuvasti samalla kohdalla ja saman muotoisia. Ruutujen c-21-22 ja d-21-22 rajalla ollut noki- ja likamaaläiskä, jossa oli myös kiviä, on saattanut olla tulisijan tapainen, vaikkei siinä ollut hiiltä. Osa läiskistä oli niin lähellä maantietä, että on myös otettava huomioon mahdolliset puhelinpylväiden tms. kuopat.

Löydöt:

Alueelta I löytyi huomattavan paljon keramiikkaa, sen sijaan palanutta luuta ei ollut kuin hiven joissakin ruuduissa. Keramiikan jakautumisessa tasoittain ei ollut havaittavissa selviä eroja: joissakin ruuduissa sitä oli vain ylimmissä kerroksissa, joissakin tasaisesti 7.-8. tasoon saakka. Valtaosa astioista on ollut koristamattomia, mutta joukossa oli paloja myös viivakoristeisista ja kuoppakoristeisista astioista. (FL Christian Carpelanin mukaan myös kuoppakoristeinen keramiikka on saviainekseltaan selvästi rautakautisen tyyppistä.) Saviastianpaloja löytyi eniten ruuduista a-20 (n. 500 g), b-19 (460 g), γ-19 (410 g) ja Δ-20 (n. 400 g). Ainoat esinelöydöt olivat soikean tuluskiven puolikas ja pari lasihelmeä. Keramiikan runsaus ja kulttuurimaan vahvuus houkuttelevat ajattelemaan, että paikalla olisi ehkä viivytty muutenkin kuin vain hautajaisateriaa syömässä.

3. Alue II

Kartat 10, 12 - 15

Alueen II muodostivat syksyllä 1971 kesken jääneet ruudut mäen pohjoisosassa. Ruudut c-16 ja d-16 oli tällöin kaivettu tasoon 4, ruudut a-e-17 tasoon 3 ja ruudut α-β-17 tasoon 6 sekä koko -18-rivi tasoon 2. Talven aikana maa oli kuitenkin niin pahasti vettynyt ja pinta sotkeentunut, että tasojen väliset rajat olivat hävinneet, vaikka alue oli ollut peitetty samalla tavalla kuin alue III, joka oli säilynyt siistinä yli talven. Tästä syystä katsoin parhaaksi kaivaa koko alueen yhtenäiseen tasoon, joka nimettiin tasoksi 5. Haudan 3 kohdalla tasonumerot jatkuvat siis loogisesti vuodesta 1971 vuoteen 1972, mutta muissa alueen osissa saattaa joko ”puuttua” jokin taso tai olla kahteen kertaan.

Tasossa 5 kiinnittyi huomio erityisesti ruutujen d-16-17 rajalla kallellaan olevaan kiveen ja sen alla ruutujen c-d-16-17 rajalla olevaan nokialueeseen. Kun iso kivi oli nostettu päältä pois ja paalunjuuri ruutujen rajalta kaivettu kerroksittain samaan tasoon, oli nähtävissä selvä haudankuva. Läiskä rajoittui raakaan maahan ja siinä oli paikoin hiiltä. Haudan päällä ollut kivi oli ilmeisesti siirretty siihen myöhemmin. Hauta 3 kaivettiin tästä eteenpäin erikseen kokonaisuutena.

Maa oli tässä vaiheessa jo läiskikästä, yhtenäistä kulttuurikerrosta ei enää ollut. Kallio tuli näkyviin ruutujen a-17 ja α-17 rajalla (k. 20). Ruuduissa a-17-18 oli vahva nokiläiskä, jossa oli myös hiiltä. Se jatkui vahvana tasoon 7 asti, jolloin se oli huomattavasti pienentynyt, koska melkein koko ruutu a-17 oli kalliota. Tasossa 8 nokialue alkoi vaalentua ja hajota ja hävisi sitten seuraavassa tasossa.

Ruutujen d-e-18 pohjoisosassa oli nokialue, jonka rajat alkoivat selventyä tasossa 7, sen eteläreunalla oli tällöin hiiltä. Nokimaa jatkui alueen I puolelle ruutuun d-19. Tasossa 8 maa muuttui tahmeaksi kuten ruumishaudat ja myös läiskän muoto muistutti ruumishautaa (k. 22). Hauta 5 kaivettiin tämän jälkeen erikseen kokonaisuutena.

Pohjamaassa oli runsaasti pieniä nokilajukkuja, joissa oli myös hiiltä. Suurin osa niistä hävisi viimeistään tasossa 8 ja tasossa 9 oli hautojen 3 ja 5 lisäksi jäljellä vain joitakin pieniä likamaatäpliä. Kaikkiaan poistettiin maata noin 50-80 cm:n paksuudelta.

Löydöt:

Alueelta II löytyi vuonna 1972 melkein pelkästään keramiikkaa, sitäkin huomattavasti vähemmän kuin edellisellä vuonna. Palanutta luuta löydettiin koko alueelta molempina vuosina yhteensä noin 30 g. Keramiikkaa oli yhteensä eniten ruuduissa c-17 (490 g), c-18 (427 g) ja b-17 (418 g). Astiat ovat olleet koristeettomia. Ainoat esineet vuonna 1972 löytyivät haudasta 3.

4. Hauta 3

Kartat 12, 37 - 42

Hauta 3 sijaitsi ruutujen c-d-16-17 rajalla suurimmaksi osaksi ruudun d-17 alueella. Sen suunta oli ENE-WSW. Aluetta, jolla hauta 3 sijaitsi, oli kaivettu jo vuonna 1971, mutta hauta havaittiin vasta tasossa 5 vuonna 1972, sillä nokimaa oli ulottunut laajemmalle alueelle vielä tasossa 4. Haudan pintakerrokset ovat saattaneet sotkeutua, sillä haudan päällä oli suuri kivi, joka oli ilmeisesti myöhemmin siirretty siihen, ja aivan haudan vieressä ruudussa c-16 oli ollut puhelinpylvään tukipuu. Tasossa 5 haudankuva tuli niin selväksi, että iso kivi sen päältä poistettiin TVL:n avulla ja haudan keskivaiheilla ollut koordinaatistopaalun juuri kaivettiin samaan tasoon haudan kanssa. Tässä tasossa oli jo paikoin hiiltä (k. 59-60).

Tasossa 6 (k. 61-64) arkun reunat olivat varsin selvästi näkyvissä, koko hauta oli nokinen ja etelälaidalla oli vähän puuta. Arkun pituus oli noin 220 cm ja leveys 70-90 cm. Arkun leveämpi pää oli koillisessa. Arkun reunalla pääpuolella oli kiviä. Vainajasta oli jäljellä mustanruskea tahmea jälki, joka erottui selvästi ympäröivästä nokimaasta. Se oli selvästi lähempänä arkun kaakkoissivua. Ruumiinkuvajaisen kummassakin päässä oli iso kivi, jotka lienee pantu arkun päälle. Aivan arkun päädyistä päädyn suuntaisesti löytyi veitsi ja itänurkasta kulmaksi taivutettu naula. Pääpuolesta löytyi pari pientä luunsirua.

Tasossa 7 (k. 65-66) koko haudan alue oli edelleen nokinen, joskin hieman vaaleampi kuin edellisessä tasossa. Ruumiinkuvajainen oli mustunut edellisestä tasosta ja sen reunoilla oli runsaasti hiiltä. Myös haudan koillispuolella oli melko paljon hiiltä. Tasossa 8 (k. 67-69) ruumiinkuvajainen ei enää ollut havaittavissa, mutta samalla alueella oli hieman puunjälkeä ja hiiltä. Koko hauta oli edelleen nokinen. Pääpuolella oli runsaasti suuria kiviä, kaakkoissivun keskivaiheilla oli pikkukiviä rivissä. Haudan eteläpuolella oli kaksi nokiläiskää, toinen ruudussa c-16, toinen ruudussa d-16.

Tasossa 9 (k. 72-73) suurin osa haudasta oli noen- ja hiekansekaista maata, varsinaista nokimaata oli vain haudan keskivaiheilla. Hiiltä oli edelleen paikoitellen ja puuta hieman nokimaassa sekä arkun lounaisnurkassa. Nokiläiskä ruudussa d-16 oli vaalentunut ja sen ja haudan välissä oli noensekaista maata kapeana juovana, joka lähti aivan haudan päädystä. Myös pohjoiseen päin haudan päädystä ulottui vähän tummaa maata. Haudan keskivaiheilla oleva nokimaa oli levinnyt hieman entisen haudanreunan pohjoispuolelle.

Tasossa 10, kun isot kivet oli poistettu haudan päistä, oli hauta yllättäen lyhentynyt ja leventynyt ja haudan pääpuoli näytti kääntyneen vinoon kohti pohjoiskoillista (k. 74-80). Jalkopäässä oli vielä puuta lounaisnurkassa pitkittäin sivun suuntaisesti ja jalkopään keskivaiheilla kahdessa kohdassa poikittain. Haudan entisellä keskikohdalla oli vähän hiiltä ja nokea, joka ulottui haudan entisen reunan pohjoispuolelle. Hauta päättyi NNE-SSW -suuntaiseen nokijuovaan. Ruudun d-16 nokiläiskä oli tummempi kuin edellisessä tasossa, mutta nyt taas selvästi erillään haudasta.

Tasossa 11 haudasta oli jäljellä vain vähän noensekaista maata (k. 81-84). Hautakuopan syvyys maanpinnasta oli 70-80 cm. Haudan suunta oli ENE-WSW, vainajan pää on ilmeisesti ollut ENE:ssä. Vainaja on todennäköisesti ollut puuarkussa. Hauta-antimina oli veitsi (KM 18917:747) pääpuolella ja mahdollisesti vasemmalta sivulta löytynyt rautaesine (? KM 18917:752). Etelänurkasta löytyi yksi arkunnaula (KM 18917:748). Saviastianpalat ovat ilmeisesti olleet täytemaassa.

5. Hauta 4

Kartat 7 - 8 ja 43 - 45

Hauta 4 sijaitsi alueella I pääasiassa ruudussa γ -19, mutta sen itäpää ulottui ruudun β -19 puolelle. Haudan suunta oli WNW-ESE. Haudankuva selveni tasossa 5, sitä ennen oli haudan kohdalla ollut laajempi yhtenäinen nokialue (k. 85). Tasossa 5 koko haudan alueella oli vahvaa nokimaata, länsiosassa oli myös vähän hiiltä. Tasossa 6 hauta oli jonkin verran pienentynyt ja sen suunta näytti hieman muuttuneen. Suurin osa haudankuvasta oli vahvaa nokimaata, koillisnurkassa oli vähän vaaleampaa. Hiiltä oli melko runsaasti.

Tasossa 7 haudassa oli jo havaittavissa värieroja. Haudan reunoilla oli tummempaa maata, varsinkin lounaissivulla ja luoteispäässä vahvaa nokimaata, ja keskellä jopa aivan vaaleata. Hiiltä esiintyi paikoitellen, ja länsinurkassa oli puuntapaista hyvin lahonnutta ainetta. Luoteispäädystä oli melko selvä kivirivi ja kiviä oli harvaksen myös lounaissivua pitkin. Haudan pituus oli 120-130 cm ja leveys 60-70 cm. Tasossa 8 oli tummaa reunajuovaa myös kaakkoispäädystä. Pitkin haudan reunoja oli punertavanruskeata tahmeata maata, jossa ilmeisesti oli jäänteitä jostain orgaanisesta aineesta. Hiiltä oli pääasiassa länsinurkassa. Itänurkassa oli kiviä pitkin haudan reunoja (k. 89-90).

Tasossa 9 oli jäljellä soikeahko alue haudan kaakkoispäästä. Soikion reunoilla oli vahvaa nokimaata, sen sisällä oli vielä toinen nokijuova puolikaarissa. Juovien välissä ja läiskän ulkopuolella oli vielä orgaanisperäistä ruskehtavaa maata. Soikion länsipäästä ulottui

nokijuova noin 70 cm luoteeseen. Soikion läpimitta oli noin 55-80 cm. Tasossa 10 oli jäljellä enää jokseenkin pyöreä nokiläiskä, jota kiersi kapea tumma nokijuova (k. 91-92). Pyörylän kohdalla jatkui nokimaata kallioon saakka.

Haudan 4 syvyys oli noin 70 cm. Hauta oli löydötön, eikä sen rakenteesta voi sanoa mitään varmaa. Selviä arkunreunoja ei ollut havaittavissa, mutta jotakin puun tapaista orgaanista ainetta haudassa ilmeisesti on ollut. Koosta päätellen kyseessä oli lapsen hauta. Vainajan asennosta ei ole tietoa.

6. Hauta 5

Kartat 8 - 11 ja 14 - 15

Hauta 5 sijaitsi alueiden I ja II rajalla ruuduissa d-18-19 ja e-18 jokseenkin SE-NW - suunnassa. Haudan kohdalla alueella II oli laajempi nokialue aina tasoon 7 saakka, jossa haudan eteläpää erottui jo melko selvästi pohjamaasta. Aivan eteläreunassa oli hiiltä. Aluetta I oli tässä vaiheessa kaivettu vasta niin vähän, ettei nokiläiskän luonteesta ollut varmuutta. Tasossa 6 alueella I (joka oli silloin jokseenkin samalla korkeudella kuin alue II tasossa 7) oli nokimaata vielä melko laajalla alueella ja sen luoteispäässä oli iso kivi, joka vaikeutti läiskän muodon tajuamista.

Tasossa 7-8 nokialueen muoto ja maanlaatu alkoivat muistuttaa selvästi hautaa, ja seuraavassa tasossa hauta 5 kaivettiin kokonaisuutena. Suurimmassa osassa hautaa oli nokimaata, mutta keskellä oli jo osittain pohjamaata, eivätkä reunat olleet säännölliset (k. 93-96). Varmoja arkunjälkiä ei ollut näkyvissä, mutta maanlaatu oli hyvin samanlaista kuin muissa haudoissa. Seuraavassa tasossa haudasta oli jäljellä vain kolmiomainen noki- ja likamaaläiskä kaakkoisosassa ja hiven nokimaata luoteisosassa (k. 97).

Haudan syvyys maanpinnasta oli noin 80 cm, pituus 220-240 cm ja leveys 70-80 cm. Selvää rakennetta ei ollut havaittavissa eikä hauta-antimia ollut lainkaan. Haudasta löytyneet saviastianpalat lienevät peräisin täytemaasta. Vainajan asento ei selvinnyt. Haudasta 5 ei piirretty tarkempia karttoja, koska siinä ei ollut havaittavissa yksityiskohtia.

7. Alue IV

Kartat 1, 2 ja 21- 25

Alue IV oli pohjoisin maantien itäpuolelle avatuista alueista (k. 36-37). Sen pinta-ala oli 98 m². Läntisimmät ruudut ulottuivat tienpenkkaan saakka eikä niissä ollut havaittavissa selvää kulttuurimaata. Koko alue oli varsin sekoittunut, sillä paikalla on aikoinaan ollut riihi, jonka kiukaasta kaivettiin osa ruuduissa j-k-27-28. Pintakerroksissa oli runsaasti uudempaa rojua, josta osa ilmeisesti oli peräisin riimestä, osa ehkä maantien laitain heitettyä. Alue oli kokonaisuudessaan matalammalla kuin maantien pinta. Turpeen paksuus oli noin 10-15 cm. Alueella kaivettiin yhteensä viisi kerrosta, joiden paksuus oli 5-10 cm. Kaikkiaan poistettiin maata noin 40-60 cm, paikoin eteläpäässä kuitenkin jopa 80 cm, mikä johtui siitä, että turpeen päällä oli jätteitä poistetusta multakasasta. Yhtenäistä kulttuurikerrosta ei alueella ollut.

Riihen kiuas sijaitsi ruuduissa i-j-28-29 ja ruudun j-27 pohjois- ja ruudun k-28 länsilaidalla. Se muistutti maansekaista röykkiötä, mutta kivet olivat lohkottuja ja seassa oli runsaasti tiiltä ja palanutta savea. Tasossa 4 tuli näkyviin hiiltynyt hirsi ruutujen j-27 ja j-28 rajalla. Kiukaan alueella maa oli vahvasti palanutta ja irtonaista (k. 38-40 ja 43-45).

Kiukaan itä- ja eteläpuolella ruuduissa j-26-27 ja k-26-28 oli nokimaata aivan pintakerroksista lähtien. Toinen nokimaa-alue oli alueen IV eteläpäässä ruuduissa k-21-22 ja l-20-22. Täällä maan tummuus vaihteli kuitenkin melko suuresti ja nokiläiskien rajoja oli vaikea erottaa. Ruudussa l-20 oli nokea vielä tasossa 5. Muualla lika- ja nokimaata esiintyi vain epämääräisinä läiskinä (k. 42). Kiveystä oli kiukaan lisäksi vain hieman isojen kivien ympärillä ruuduissa k-26 ja j-25-26.

Löydöt:

Jokseenkin koko alueelta IV löytyi saviastianpaloja, joistakin ruuduista vain yksi tai kaksi, mutta eteläpäästä varsin runsaasti (ruudusta k-21 noin 250 g, ruudusta l-20 noin 235 g ja ruudusta l-21 noin 120 g), samoin ruuduista j-26 (noin 175 g) ja k-26 (noin 130 g). Ainoa esinelöytö oli veitsi (KM 18917:921), joka saattaa olla nuorempi kuin esihistoriallinen. Palanutta luuta löytyi vain pari sirua.

Palanutta savea löytyi runsaasti sekä kiukaan tienoilta että alueen eteläpäästä, varsinkin pieneltä alueelta ruudun l-21 koillisnurkasta. Suurin osa palaneesta savesta lienee peräisin paikalla sijainneesta riihestä. Koko alueelta löytyi runsaasti selvästi nuorempaa tavaraa, kuten lasitettua keramiikkaa ja nauvoja.

Kalmistoa ei alueella IV ilmeisesti ollut.

8. Tien raivaus ja kaivauksen loppuvaiheet

Kaivauksen vielä jatkuessa tien itäpuolella sekä alueella I aloitti TVL kallion puhdistamisen etelästä lähtien sekä mäen pohjoispuolella olevan pellon raivaamisen tielinjan mukaisesti (k. 98 -101, 104-110). Myös ensimmäiset kallion räjäytykset tehtiin jo kaivauksen aikana (k. 111-114).

Heti kaivauksen päättymistä seuranneella viikolla tehtiin vanhan tien itäpuolelle tilapäinen kiertotie ja purettiin vanha tie. Vanhan tien alta tuli mustaa maata varsinkin mäen pohjoisrinteessä, mikä ei ollut lainkaan yllättävää, koska nokimaa oli täällä ulottunut aivan tiehen asti. Mitään löytöjä ei kuitenkaan tehty. Kiinteitä muinaisjäännöksiä en havainnut. Tummaa maata näkyi leikkauksessa myös pellon kohdalla huomattavasti mäen pohjoispuolella sekä eteläpuolella sunnilleen Seurantaloa vastapäätä. Näilläkään kohdilla ei kuitenkaan näkynyt edes saviastianpalaa.

Tien itäpuolelle pystytettiin ohuet metallipaalut kohtiin (x=2800, y=3200), (x=3600, y=3000). (x=3600, y=3200) ja (x=3600, y=3400) sekä tien länsipuolelle kohtiin (x=1200,

$y=0$), $(x=1000, y=-10)$. Valitettavasti ainakin osa paaluista on myöhemmin kaatunut tietyön yhteydessä, vaikka niistä huomautettiin työmaan johdolle.

Nykyisin tie kulkee huomattavasti kaivauksen tasoa alempana. Kallioleikkaus on tehty portaittain ja terasseille on kylvetty ruohoa. Tiealue ei ole ylittänyt kaivausalueen rajoja. Kokonaisuutena lopputulos on erittäin onnistunut maisemallisesti ja Kalomäen luonne on pystytty säilyttämään varsin hyvin, joten jäljellä oleva kalmiston osa antaa edelleen hyvän kuvan siitä, mitä paikalla on ollut.

Kertomus Hauhon Ilmoilan Kalomäen alueitten III, V ja VI kaivauksista 15.5.-7.7. 1972. Kertomukseen liittyvät kartat n:o 1, 2, 16-21, 26-36, 46, 47 (vuodelta 1972) sekä kartat n:o 34a ja 34b (vuodelta 1971); valokuvat n:o 23-35, 46-57 (neg. 38491-38499, 38509-38518, 38723-38726, 38730-38733). Löydökset on luetteloitu museoviraston tutkimusosaston esihistorian toimiston luettelointinumeroilla 18917:770-884, 1026-1419.

Alue III

Kartat n:o 1, 16-20, 46 (v. 1972) ja 34a, 34b (v. 1971), valokuvat n:o 23-35 (neg. 38491-38499, 38723-38726), löydökset 18917:770-884, 1419.

Alue III sijaitsee Kalomäen halki kulkevan maantien länsipuolella, etelärinteellä. Siihen kuuluvat ne etelärinteeseen ruudut, joita ei ehditty kaivaa pohjaan asti syksyllä 1971 (ks. kartta 34b, valok. 23). Alueen suuruus oli 112 m² ja se käsitti ruudut b+10, b+11, b+12, c+8, c+10, c+11, c+12, c+13, d+8, d+9, d+10, d+11, d+12, d+13, e+9, e+10, e+11, e+12, e+13, f+9, f+10, f+11, f+12, f+13, g+9, g+10, g+11, h+10, ja h+11. Syksyllä 1971 oli suurin osa näistä ruuduista kaivettu 2. tasoon. Ruudut d+9, e+9, f+9 ja g+9 oli kuitenkin ehditty kaivaa 3. tasoon ja ruudut c+8 ja d+8 4. tasoon asti. Nämä tasoerot olivat etelärinteeseen maastossa näkyvissä talven jälkeenkin.

Ensimmäinen tehtävä keväällä 1972 alueella III oli siis kaivaa 2. tasossa olevat ruudut 3. tasoon. Seuraavaksi kaivettiin nämä ruudut sekä ruudut d+9, e+9, f+9 ja g+9 4. tasoon, ja 5. tasoon kai-

vettiin edellämainittujen ruutujen lisäksi myös ruudut c+8 ja d+8. Näin koko alue oli saatu yhtenäiseen tasoon, ja tasokaivausta jatkettiin normaalisti. Lopuksi kaivettiin prof. CD (ks. kartta 46).

Alueella III jouduttiin kaivamaan 4-8 tasoa ruudusta riippuen. Kunkin tason paksuus oli n. 5-10 cm, ja yhteensä alueelta poistettiin maata n. 30-40 cm:n paksuudelta. Etelärinteeltä kaivettua maata ei seulottu v. 1972, sillä maa oli toukokuussa liian märkää seulottavaksi. V. 1972 ei etelärinteeltä maantien länsipuolelta avattu yhtään ruutua lisää.

Maan laatu

Syksyllä 1971 oli alueella III 2. tasossa dominoivana maanlaatuena likamaa. Nokimaata oli jonkin verran, ja profiilin CD länsipuolella oli joissakin ruuduissa jo puhdasta maata näkyvissä. Maan laadussa ei v. 1972 ilmennyt muutoksia, sillä 4. tasoon asti oli koko alueella vallitsevana maanlaatuena likamaa, jonka joukossa oli paikoitellen nokimaata ja puhdasta maata. 5. tasossa oli profiilin CD länsipuolella lika- ja nokimaata enää läiskittäin, ja 6. tasossa tuli puhdas maa vastaan kaikissa profiilin CD länsipuolisissa ruuduissa. Profiilin CD itäpuolella oli sen sijaan 6. tasossa vielä runsaasti lika- ja nokimaata, ja vasta 8. tasoa kaivettaessa päästiin aivan puhtaaseen maahan.

Nokimaata oli profiilin CD länsipuolella niukasti, itäpuolella sen sijaan runsaammin. Eniten nokimaata oli ruuduissa f+9, f+10 ja f+11, jotka olivat alueen III löytörikkaimpia ruutuja. Ruudun f+9 lounaisosassa oli soikea nokiläiskä, kooltaan n. 40-50 cm x 90-110 cm, joka näkyi 3. tasosta 6. tasoon. Nokea oli n. 20 cm:n paksuudelta. Tästä nokiläiskästä paljastui 5. tasossa tasapohjainen, alaosaan osittain ehjänä säilynyt saviastia (ks. valok. 26-35). Nokiläiskästä tuli lisäksi runsaasti palanutta luuta ja hiiltä sekä saviastian reunojen sisä- että ulkopuolelta.

Kiinteät muinaisjännökset

Alueella III oli kaksi kivettyä tulisijaa aivan profiilin CD

vieressä. Ruudun d+11 koilliskulmassa oli n. 50 x 90 cm:n kokoisella alueella 4. ja 5. tasossa havaittavissa soikea nokiläiskä, jossa oli runsaasti pieniä kiviä (ϕ 4-5 cm). Nokea ja pieniä kiviä oli 6. tasoon asti, jolloin peruskallio tuli vastaan. Toinen tulisija sijaitsi ruutujen e+11 ja e+12 rajalla n. 30 x 80 cm:n kokoisella alueella. Tällä kohdalla oli 4. tasosta alkaen havaittavissa noki- tai likamaaläiskä, mutta vasta 6. tasossa nokimaa vahveni ja muuttui hiilipitoiseksi. Noen seassa oli pieniä kiviä (ϕ 4-10 cm), ja kiveys jatkui profiilin CD alle (ks. kartta 46).

Alueella III ei voinut erottaa mitään säännöllisiä kiveyksiä. Polttokalmiston kiveys oli epäsäännöllistä ja epäyhtenäistä. Eniten kiviä oli ruuduissa c+13, d+13, e+13 ja f+13 aivan alueen eteläpäässä sekä ruuduissa e+11, e+12, f+10, g+9 ja g+10. 3. ja 4. tasossa vielä melko runsas kiveys harveni pohjaa kohti edetäessä.

Löydöt

Vuoden 1972 löytörikkaimmat ruudut alueella III olivat f+9, f+10 ja e+10. Ruudusta f+10 tuli pieni tasavartinen solki, pieni hevose kenkäsolki ja vyön kieli. Ne sijaitsivat kaikki lähellä toisiaan ruudun lounaisnurkassa. Myös ruudusta e+10 tuli pieni tasavartinen solki; se sijaitsi vain 25 cm:n päässä ruudun f+10 tasavartisesta soljesta. Ruudusta f+9 saatiin katkelmia profiloituneen, tasapohjaisen saviastian alaosasta ja reunasta, ja ruudun f+10 saviastianpaloista voitiin liimata kokoon kappale pientä, tasapohjaista saviastiaa.

Kaikista alueen III ruuduista tuli sekä palanutta luuta että saviastianpaloja (v. 1971 huomioon ottaen), mutta niiden määrä vaihteli ruuduttain. Alueella III on havaittavissa kaksi keskitymää saviastianpalojen ja palaneen luun määrässä (ks. Leena Söy-

ringin kaivauskertomus). Ruudussa e+13 oli pienessä kallionko-
lossa luupesä, jossa oli nokea ja palanutta luuta.

Tien itäpuoli

V. 1972 tutkittiin Kalomäen halki kulkevan maantien itäpuo-
lolla oleva, uuden tielinjan alle jäävä maa-alue. Se kaivettiin
kolmena kappaleena, alueina IV, V ja VI, joista alue IV oli poh-
joisin ja alue VI eteläisin (ks. kartta 1). Koordinaatistoa
jatkettiin tien länsipuolelta itäpuolelle.

Tien itäpuolisella alueella oli ruohikkoa ja siinä kasvoi
kaksi isoa kuusta. Toinen kuusista kaadettiin ruudusta p-11. Kalli-
liota ei ollut näkyvässä lainkaan ennen kaivauksen aloittamista,
ja sitä paljastui kaivauksen aikana ainoastaan alueelta VI. Tien
itäpuolelta jäivät kaivamatta linjat -11 ja -19. Linjalla -11
oli kaadetun kuusen kanto esteenä ja linjalla -19 iso hiekkakasa.

Tien itäpuolelta kaivettua maata ei seulottu. Löydöt olivat
esinaiden ja korujen suhteen varsin niukat; palanutta luuta oli
tuskin lainkaan, saviastianpaloja ja palanutta savea sen sijaan
runsaasti. Tien itäpuolisilla alueilla oli ~~myös~~ runsaasti uudem-
paa, historiallista roinaa, kuten lasitettua keramiikkaa, liitu-
piipun katkelmia, uusia rautanauvoja ym. Myös rauta- ja lasi-
kuonaa esiintyi.

Alue V

Kartat n:o 1, 2, 21, 26-31, valokuvat n:o 46-51 (neg. 38509-38514,
38730, 38731), löydökset 18917:1026-1248.

Maan laatu

Alue V käsitti yhteensä 92 m². Pintavaakituksen jälkeen pois-
tettiin lapiolla turvekerros, jonka paksuus oli n. 10 cm. Tämän

jälkeen ryhdyttiin kaivmaan lastoin 1. tasoa. 1. taso oli vielä kokonaan kivetöntä humusta, joten tasokarttoja ei piirretty, vaan alue ainoastaan vaakittiin (ks. kartta 21, valok. 46).

2. tasossa humus loppui, ja alueella oli likamaata. Tasokartta piirrettiin vain alueen pohjoisosasta, missä oli kiviä; eteläosa oli miltei kivetöntä likamaata. Maantien laidassa olevissa ruuduissa oli savea.

Vallitsevana maanlaatuna oli likamaa 4. tasoon asti, ja nokimaata oli varsin vähän. 5. tasosta lähtien voitiin alueen pohjoisosassa havaita nokimaa-alue (ks. kartta 29). Nokimaa oli vahvaa ja hiilipitoista. 6. tasossa useissa ruuduissa oli jo puhdasta maata, ja 7. tasossa noki- ja likamaata oli enää läiskittäin. Alueella V esiintyi nokimaata 5. tasosta lähtien myös alueen eteläosassa, mutta ei niin yhtenäisesti ja laajalti kuin pohjoisosassa.

Alueella V kaivettiin yhteensä 8 tasoa, ja kunkin tason paksuus oli n. 5-10 cm. Yhteensä maata poistettiin n. 50 cm:n paksuudelta. Maantien laidassa olevista ruuduista, joissa oli tiestä peräisin olevaa savea ja hiekkaa, jouduttiin poistamaan maata n. 80-100 cm:n paksuudelta (ks. valok. 51).

Kiinteät muinaisjäännökset

Alueella ei ollut kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tosin ruuduissa m-12, m-13 ja m-14 voitiin 3. ja 4. tasossa erottaa kiveys, joka kulki ruudun m-12 kaakkoiskulmasta ruudun m-14 luoteiskulmaan (valok. 47-48), siis maantien suuntaisesti; se lienee peräisin maantien ojasta. Kiveys ei jatkunut alueen VI puolelle.

Alueella V oli kiviä harvassa ja epäsäännöllisesti.

Löydöt

Palanut luu puuttuu miltei täysin alueelta V; sitä tuli ko-

ko alueelta vain n. 10 g. Saviastianpaloja tuli kaikista ruuduista, selvästi runsaimmin alueen nokisesta pohjoispäästä ruuduista 1-18, m-18 ja n-18. Ruudusta o-15 tuli kampaleimakoristeinen Sarsan-Tomitsan tekstiilikeramiikan reunapala, ja ruudusta o-14 saatiin pari saviastianpalaa, jotka on mahdollisesti myös luettava Sarsan-Tomitsan tekstiilikeramiikkaan kuuluviksi.

Palanutta savea tuli useimmista ruuduista, rautakuonaa vain alueen eteläpäästä runsaammin. Alueen V ainoa korulöytö oli kelmainen kolmoishelmi ruudusta n-17.

Alue VI

Kartat n:o 1, 2, 21, 32-36, 47, valokuvat n:o 52-57 (neg. 38515-38518, 38732, 38733), löydökset 18917:1249-1418.

Maan laatu

Alue VI käsittää yhteensä 96 m². Aluksi jouduttiin lapioidaan pois maantien laidassa olevaa irtohiekkaa ja roskakasaa. Pintavaakituksen jälkeen poistettiin turvekerros lapiolla, sen paksuus oli n. 10 cm. Tämän jälkeen alettiin kaivaa lastoin 1. tasoa. Se oli kokonaan kivetöntä humusta ja savea, joten tasokarttoja ei tarvinnut piirtää, vaan alue vaakittiin (ks. kartta 21). 2. tasossa humus loppui, ja vallitsevana maanlaatuna on likamaa.

Alueella VI voidaan erottaa kaksi nokimaa-aluetta. 3. tasolta lähtien oli ruuduissa n-7, n-8, n-9, n-10, o-9 ja o-10 havaittavissa yhtenäinen nokimaa-alue. Paksuiten nokimaata oli ruuduissa n-10 ja o-10; näissä ruuduissa nokimaa jatkui 6. tasoon asti. Noki oli vahvaa ja hiilipitoista. Toinen nokimaa-alue sijaitsi alueen VI eteläosassa ruuduissa o-1, o-2, o-3, o-4, o-5, p-2 ja osittain ruuduissa p-3 ja p-4. Osittain tämä nokialue näkyi jo 2. tasossa, ja se oli laajimmillaan 3. tasossa. Paksuiten nokea oli ruuduissa o-1, o-2, o-3, o-4 ja p-4, joissa noki ulottui 6. tasoon saakka. Ruudun o-3 luoteisnurkasta paljastui vielä 7. tasossa

säännöllinen, pyöreä nokiläiskä (ks. valok. 57).

Savea oli sekä alueen VI länsi- että itäreunoilla. Alueen länsireunassa ruuduissa n-8, n-9 ja n-10 2. tasossa näkyvä savi oli selvästi maantiestä peräisin. 2. tasosta alkaen voitiin kuitenkin erottaa myös alueen itäreunassa yhtenäinen, kapeahko savikaistale, ruuduissa p-3, p-4, p-5, p-6, p-7 ja p-8. Ruuduissa p-3 ja p-4 oli savea 5. tasoon asti, muissa ruuduissa 4. tasoon, jolloin peruskallio tuli niissä vastaan (savialue: ks. valok. 52-53, 55).

Alueella VI kaivettiin yhteensä 7 tasoa. Tasojen pa suus oli n. 5-10 cm. Yhteensä maata poistettiin n. 40-50 cm:n paksuudelta, maantien laidasta jopa 60-80 cm:n paksuudelta.

Kiinteät muinaisjäännökset

Alueella VI oli kiviä melko harvassa ja epäsäännöllisesti lukuunottamatta ruudun o-7 tienoita, missä oli tiheää kiveystä. 3. ja 4. tasossa. Ruuduissa p-3 ja p-4 oli 2. tasosta 6. tasoon asti selvästi erotettavissa puolikaaren muotoinen kiveys (ks. valok. 53, 55).

Löydöt

Alueelta VI tuli palanutta luuta vain n. 11 g. Saviastianpalloja tuli kaikista ruuduista, runsaimmin alueen nokisesta pohjoispäästä (ruudut o-9, o-10) sekä alueen eteläosan ruuduista p-2 ja p-3. Palanutta savea ja kuonaa tuli joistakin ruuduista.

Ruudusta p-5 löytyi sininen lasihelmi, alueen VI ainoa koru löytö. Lisäksi alueelta VI saatiin kuutiokivi, spiraalin katkelma ja koristeltu pronssinpalanen.

Helsingissä 25. tammikuuta 1973

Sirimanja Ojonen

Yhteenvetoa vuosien 1970 -1972 kaivauksista

Kalomäellä on sijainnut laaja-alainen kalmisto, josta osa tutkittiin tienparannustöiden takia vuosina 1970 – 1972. Maantien länsipuolella tutkitun alueen voi jakaa kolmeen pääosaan: kallion juurella sijaitsevaan eteläosaan, kallion laella sijaitsevaan keskiosaan ja mäen pohjoisrinteessä ja juurella olevaan pohjoisosaan.

Mäen eteläosassa on sijainnut polttokalmistopesäke. Siinä on ollut tavallaan kaksi keskusaluetta: toinen suunnilleen ruudun c+8 ympärillä, toinen ruuduissa f+10+11 ja g+10+11 sijaitsevien isojen kivien ympärillä. Näiden välillä ei ole selvää rajaa. Sen sijaan ulospäin alue on rajattavissa: löydöt ja kulttuurimaa vähenevät varsin selvästi joka puolella, kun edetään kauemmaksi em. keskusalueista. Ainoastaan lännessä löydöt jatkuivat runsaina avatun alueen reunaan saakka, mutta täällä reunan muodostaa kallionnousu, joka luultavasti ainakin jyrkimmissä kohdissa on muodostanut luonnollisen rajan. Koekuopan I/1970 perusteella on syytä olettaa, että kalmistoa on ollut länneämpänäkin etelärinteessä, mutta tässä saattaa olla kysymys erillisestä pesäkkeestä, sillä kalliotason vaihtuminen on selvänä rajana kaakossakin, missä korkeusero on huomattavasti pienempi.

Alueella oli epäsäännöllistä kiveystä yleensä 1-2 kerroksessa. Osa on hyvin saattanut olla luontaista, sillä alimmat kivet olivat paikoin pohjamaassa ja löydöt sijaitsivat useimmiten varsin pinnassa. Keskusalueen etelälaidalla, vain parin metrin päässä toisistaan, sijaitsi kaksi varsin epämääräistä pienikokoista liettä. Niiden yhteys kalmistoon ei selvinnyt tutkimuksissa.

Tutkitun alueen toinen polttokalmistopesäke on ollut mäen laella suunnilleen -7(-8) -linjasta etelään aina +1 -linjaan saakka. Tämän keskuksen ja eteläosan välillä oli laaja melkein löydötön alue, jossa ei ollut havaittavissa rakenteita. Profiilien KG ja CD välisellä alueella oli tiheä kiveys, joka oli tehty pienistä kivistä kahdessa kerroksessa. Kiveys jatkui osittain profiiliin KG länsipuolelle ja profiiliin CD itäpuolelle. Löydöt ja palaneet luut olivat varsin pinnassa, kiveyksen päällä tai lomassa, eikä toisen kivikerroksen alta löytynyt juuri mitään. Kiveys jatkui paikoin pohjamaahan saakka. Polttokalmisto jatkuu täällä edelleen tutkimattomalle alueelle lännessä, sitä todistavat mm. puhelinpylvään takia avatut ruudut. Niitä kaivettiin vain kerroksen verran, mutta kiveystä alkoi tulla näkyviin ja sen päältä löytyi mm. hopealevykoristeinen keihäänkärki ja veitsi. Kulttuurikerroksen jatkuminen näkyi selvästi myös tutkitun alueen länsireunan leikkauksessa.

Valtaosa mäen päällä olleen keskusalueen löydöistä oli tyypiltään viikinkiaikaisia. Vanhempaa esineistöä edusti krapusolki ja nuorempaa kiekkomainen miekannuppi. Suurin osa polttokalmistosta löytyneistä aseista oli tältä alueelta. Koruista keskittyivät tänne hevosenkenkäsoljet (kokonaisia tai paloja yhteensä 8 pronssista ja 2 rautaista), kun taas etelärinteen yleisin korumuoto olivat pienet tasavartiset soljet (kokonaisia tai paloja yhteensä 8).

Mäen pohjoisosa eroaa edellisistä selvästi: siellä sijaitsivat ruumishautaukset. Tutkitulla alueella oli viisi hautaa, joista kaksi oli löydötöntä. Hautojen suunta vaihteli: hauta 1 SW-NE, hauta 2 SW-NE, hauta 3 ENE-WSW, hauta 4 WNW-ESE (vainajan pään suunnasta ei tietoa) ja hauta 5 SE-NW (vainajan pään suunnasta ei tietoa). Mahdollisesti hauta oli N-S -suuntainen nokiläiskä ruudussa a-17-18. Haudoissa 1, 2 ja 3 oli arkut ja niistä tuli myös löytöjä. Haudassa 1 oli sormus, keihäänkärki ja veitsi, haudassa 2 pienoiskirves, tulusrauta ja veitsi ja haudassa 3 veitsi ja tunnistamaton rautaesine. Haudan 3 lähistöltä jo vuonna 1971 löydetyt esineet: tasavartinen solki (KM 18468:812), ketjunktaja (KM 18468:816) ja linturiipus (KM 18468:821), eivät patinastaan päätellen ole peräisin polttohautauksesta ja saattaisivat olla haudasta 3. Ne ovat voineet siirtyä esimerkiksi paikalla ollutta puhelinpylvästä pystytettäessä. Mahdollisesti myös ketjunktaja (KM 18468:2348), joka löytyi ruudusta Δ-18, saattaisi olla jostakin tuhotusta haudasta. Vahva likamaa, joka tosin ehkä osittain johtuu paikan myöhemmästä käytöstä (lato, sikolaidun), ja runsas keramiikkamäärä antavat aiheen epäillä että paikkaa on voitu käyttää muuhunkin kuin pelkästään hautaustarkoitukseen.

Näyttäisi siltä, että kalmiston käyttö on aloitettu kallion etelärinteestä 600-luvulla. Mäen päällä hautaaminen lienee aloitettu viikinkiajan alussa, ja tästä lähtien on käytetty molempia alueita 1000-luvulle saakka. Todennäköisesti viikinkiajan lopulla alkavat ruumishautaukset pohjoisrinteessä. Mahdollisesti poltto- ja ruumishautaus ovat olleet käytössä samanaikaisesti. Lienee perusteltua ajatella, että ruumishautaukset kuuluvat samaan traditioon polttokalmiston kanssa, sillä selvää ajallista eroa polttamalla hautaamisen alkamisen ja polttohautauksen päättymisen välillä ei ole havaittavissa.

Paikka ei ole ollut suotuisa ruumishautauksille, sillä maata on suhteellisen vähän kallion päällä ja haudan 1 kuoppa oli kaivettu kallioon asti. Lisäksi sadevesi valuu pohjoisrinteeseen loivaa kalliota pitkin. On täytynyt olla jokin syy tämän epäedullisen paikan valitsemiseen, sillä lähistöllä on myös ruumishautaukseen paremmin soveltuvaa hiekkaharjua. Luontevalta selitykseltä tuntuu se, että vainajat on haudattu yhteisön vanhan kalmiston laitaan uutta hautaustapaa noudattaen.

Maantien itäpuolella tutkittua aluetta on vaikeampi tulkita. Kalmistoon viittaavia piirteitä ei esiinny eikä kulttuurikerros ole yhtenäinen koko alueella, vaan näyttää keskittyvät pienemmille aloille. Tutkitun alueen kapeus vaikeuttaa osaltaan päätelmien tekoa, sillä vahvimmat kulttuurimaaläikät jatkuivat tutkimattomalla alueella.

Keramiikkaa löytyi melko runsaasti, samoin paikoin rautakuonaa ja palanutta savea, jonka joukossa oli myös savikiekon paloja. Selvästi nuorempaa tavaraa löytyi huomattavan paljon ylimmistä kerroksista ja paikalla on sijainnut ainakin kaksi rakennusta: riihi, jonka kiuas sijaitsi alueen IV pohjoisosassa, ja tutkitun alueen itäpuolelle jäävällä tasanteella luultavasti pienehkö asuinrakennus. Sen perustuksesta oli jälkiä ja lähistöllä oli villiintyneitä viinimarjapensaita. Huomattavaa on se, että keramiikkaa ja mahdollisia savikiekon paloja löytyi vielä koekuopasta I/1971, joka sijaitsi mäen koillisosassa melkein pellon reunassa.

Ajatus rautakautisesta asutuksesta paikalla ei tunnu mahdottomalta. Vanha maantie on ilmeisesti jo aikanaan tuhonnut osan muinaisjäännöksestä. Sitä purettaessa tuli mustaa maata näkyviin varsinkin mäen pohjoisosassa, missä kulttuurimaa oli ulottunut aivan tien reunaan saakka. Löytöjä ei kuitenkaan tehty. On ehkä ollut kyse yhtenäisestä alueesta, joka on ulottunut tien itäpuolelta myöhemmän tien kohdan yli sen länsipuolella samalla korkeudella sijaitsevalla alueella. Tällöin esimerkiksi kallion juurella ruutujen g+1 - g- 1 tienoilla sijainnut kulttuurimaa- ja löytökeskittymä olisi yhdistettävissä alueeseen VI/1972. Laajemmat kaivaukset tien itäpuolella saattaisivat tuoda lisää valoa asiaan, mutta todennäköisesti kyseessä olisi erittäin epäkiitollinen tehtävä, koska alue ei ilmeisesti ole koskematon.

Seurantalon alle jäänyt kalmiston osa lienee ollut erillinen pesäke, sillä etelärinteessä kalmisto rajoittuu melko selvästi siihen suuntaan.

HAUHO KALOMÄKI 1972

Liite 1

Negatiivit 6 x 6

negatiivi kuva	väri / mv	alue	ruutu / linja	taso	aihe	kuvaus-suunta	kuvaaja
38475 k. 1	mv	alue I	linja -21-20	2	yleiskuva	W	Päivi Luppi
38476 k. 2	väri	alue I		5	yleiskuva	SE	Päivi Luppi
38477 k. 3	väri	alue I		5	yleiskuva	NE	Päivi Luppi
38478 k. 6	väri	alue I	ruudut b-a	5	yleiskuva	N	Päivi Luppi
38479 k. 5	väri	alue I	ruudut c-b	5	Maija-Leena Lukkariniemi piirtää	N	Päivi Luppi
38480 k. 4	väri	alue I	ruudut d-c	5	yleiskuva	N	Päivi Luppi
38481 k. 22	mv	alue I	linjat -18/8 -19/5	8 ja 5	yleiskuva	E	Päivi Luppi
34842 k. 7	mv	alue I	linja -22	5	yleiskuva	E	Päivi Luppi
34843 k. 8	mv	alue I	linja -23	5	yleiskuva	E	Päivi Luppi
34844 k. 9	väri	alue I	linjat -23-24	5	yleiskuva	E	Päivi Luppi
38485 k. 10	mv	alue I	ruutu c-20	6		E	Leena Söyrinki
38486 k. 11	mv	alue I	ruutu c-23	6		NE	Leena Söyrinki
38487 k. 15	mv	alue I	ruudut d-22-21	6		NE	Leena Söyrinki
38488 k. 14	mv	alue I	ruudut d-20-22	6		SE	Leena Söyrinki
38489 k. 19	mv	alue I	ruutu b-19	8	nokialue	NE	Leena Söyrinki
38490 k. 21	mv	alue II	ruudut a-a-18	6		S	Päivi Luppi
38391 k. 23	mv	alue III		5	yleiskuva	SE	Päivi Luppi
38492 k. 24	mv	alue III	ruutu c+9	5		NW	Päivi Luppi
38493 k. 25	mv	alue III	linjat +9-+12	5		W	Päivi Luppi
38494 k. 26	mv	alue III	ruutu f+9	5	saviastiaa	NE	Sinimarja Ojonen
38495 k. 27	mv	alue III	ruutu f+9	5	saviastiaa	NE	Steffan Darmark
38496 k. 28	mv	alue III	ruutu f+9	5	saviastiaa	W	Steffan Darmark
38497 k. 33	mv	alue III	ruutu f+9	5	saviastiaa	E	Steffan Darmark
38498 k. 34	mv	alue III	ruutu f+9	5	saviastiaa Steffan Darmark kaivaa	W	Steffan Darmark
38499 k. 35	mv	alue III	ruutu f+9	5	saviastiaa, taustalla Leena	W	Leena Söyrinki
38500 k. 37	mv	alue IV			yleiskuva ennen kaivausta	N	Päivi Luppi
38501 k. 36	mv	alue IV			yleiskuva ennen kaivausta	SW	Päivi Luppi

Taulukko1

38502 k. 38	mv	alue IV ruudut i-24-26	1	yleiskuva	S	Päivi Luppi
38503 k. 39	mv	alue IV ruudut j-23-28	1	yleiskuva	S	Päivi Luppi
38504 k. 40	mv	alue IV ruudut k-24-28	1	yleiskuva	S	Päivi Luppi
38505 k. 41	mv	alue IV ruudut l-24-25	1	yleiskuva	S	Päivi Luppi
38506 k. 43	mv	alue IV ruudut j-k-27-28	2	yleiskuva	SE	Leena Söyrinki
38507 k. 42	väri	alue IV linjat j-k-l	3	yleiskuva hiiltynyttä hirttä ja riihen kiukaan pohjaa	S	Päivi Luppi
38508 k. 44	mv	alue IV ruudut j-27-28	4		SE	Leena Söyrinki
38509	mv	alue V ruudut n-o-12-18	1	yleiskuva	S	Päivi Luppi
38510 k. 46	mv	alue V	1	yleiskuva	SE	Päivi Luppi
38511 k. 47	mv	alue V	3	panoraama (kuvat 47-48)	SE	Leena Söyrinki
38512 k. 48	mv	alue V	3	panoraama (kuvat 47-48)	SE	Leena Söyrinki
38513 k. 49	mv	alue V	4	tasoa 4 kaivetaan	S	Leena Söyrinki
38514 k. 50	väri	alue V	5	yleiskuva	S	Päivi Luppi
38515 k. 52	mv	alue VI	3	yleiskuva	S	Leena Söyrinki
38516 k. 53	mv	alue VI linjat p-o	3	yleiskuva	N	Leena Söyrinki
38517 k. 55	mv	alue VI linja p	3	kiveystä profiilissa	S	Leena Söyrinki
38518 k. 56	mv	alue VI ruudut p-6-5	3	profiili	W	Leena Söyrinki
38519 k. 58	mv			hautojen 1, 2 ja 3 sijainti	S	Päivi Luppi
38520 k. 58	mv			hautojen 1, 2 ja 3 sijainti	S	Päivi Luppi
38521 k. 61	mv	hauta 3	6	tornikuva		Päivi Luppi
38522 k. 65	mv	hauta 3	7	tornikuva		Päivi Luppi
38523 k. 67	mv	hauta 3	8	tornikuva		Päivi Luppi
38524 k. 70	mv	hauta 3	9	Marja Mustakallio ja Steffan Darmark kaivavat hautaa 3 Päivi Luppi piirtää hautaa 3,	W	Päivi Luppi
38525 k. 71	mv	hauta 3	9	Steffan Darmark kaivaa	SW	Leena Söyrinki
38526 k. 74	mv	hauta 3	10	tornikuva		Päivi Luppi
38527 k. 76	mv	hauta 3	10		E	Päivi Luppi
38528 k. 78	mv	hauta 3	10		W	Päivi Luppi
38529	mv	hauta 3	10		W	Päivi Luppi
38530 k. 83	mv	hauta 3	11		E	Päivi Luppi
38531 k. 81	mv	hauta 3	11		W	Päivi Luppi
38532 k. 84	mv	hauta 3	11		E	Päivi Luppi
38533 k. 82	mv	hauta 3	11		W	Päivi Luppi

Taulukko1

38534 k. 101	mv	TVL:n caterpillar 4 pellolla mäen N-puolella	S	Leena Söyrinki
38535	mv	sama	SW	Leena Söyrinki
38536 k. 107	mv	caterpillar 8 raivaa etelärinnettä	NW	Leena Söyrinki
38537 k. 108	mv	caterpillar 8 raivaa etelärinnettä	NW	
38538 k. 109	mv	caterpillar 8 raivaa etelärinnettä	SE	Leena Söyrinki
38539 k. 111	mv	ensimmäinen räjäytys	S	
38540 k. 112	mv	ensimmäinen räjäytys	S	Leena Söyrinki
38541 k. 113	mv	ensi räjäytyksen jälkeen	S	Leena Söyrinki
38542 k. 114	mv	Caterpillar 4 jaVammas	SE	Leena Söyrinki
38543		kuorivat mäkeä	SE	Leena Söyrinki
38544 k. 105	mv	koneet pohjoisrinteessä	NW	Leena Söyrinki
38545 k. 104	mv	koneet pohjoisrinteessä	N	Leena Söyrinki
38546 k. 118	mv	valokuvaaja Päivi Luppi Pekka Iisakkila , Pertti		Mauri Iivonen ja Pertti Keskiisaari
38547 k. 119	mv	Keskiisaari ja Mauri Iivonen piirtäjä Marja Mustakallio		Mauri Iivonen ja Pertti Keskiisaari
38548 k. 120	mv	vaaitsemassa piirtäjät Marketta Uosukainen ja Anna-Maaret Pitkänen		Leena Söyrinki
38549 k. 121	mv	vaaitsemassa läksiäiset: piirtäjät Marja-Leena Laakso, Leena Hiltula ja Anna- Maaret Pitkänen		Leena Söyrinki
38550 k. 122	mv	kaivajia läksiäiskahveilla, takana		Leena Söyrinki
38551 k. 123	mv	TVL jatkaa kaivamista		Leena Söyrinki
38552 k. 125	mv	Ilmoilan seurantalot, asunot		Päivi Luppi

Tornikuvat 6 x 6

38553	alue I	a-19	1	Päivi Luppi
38554	alue I	b-19	1	Päivi Luppi
38555	alue I	c-19	1	Päivi Luppi
38556	alue I	γ-19	1	Päivi Luppi
38557	alue I	Δ-19	1	Päivi Luppi

Taulukko1

38558	alue II a-17	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38559	alue II a-18	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38560	alue II b-17	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38561	alue II b-18	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38562	alue II c-16	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38563	alue II c-17	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38564	alue II c-18	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38565	alue II d-17	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38566	alue II d-18	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38567	alue II e-17	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38568	alue II α -17	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38569	alue II α -18	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38570	alue II β -17	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38571	alue II β -18	5	Yhdistetty kartaksi 12	Päivi Luppi
38572	alue III b+10	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38573	alue III b+11	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38574	alue III c+10	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38575	alue III c+11	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38576	alue III c+12	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38577	alue III c+13	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38578	alue III d+10	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38579	alue III d+11	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38580	alue III d+12	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38581	alue III d+13	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38582	alue III e+10	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38583	alue III e+11	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38584	alue III e+12	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38585	alue III e+13	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38586	alue III f+10	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38587	alue III f+11	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38588	alue III f+12	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38589	alue III f+13	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38590	alue III g+10	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38591	alue III g+11	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38592	alue III h+10	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38593	alue III h+11	3	Yhdistetty kartaksi 16	Päivi Luppi
38594	alue IV j-26	1	Yhdistetty kartaksi 22	Päivi Luppi

Taulukko1

38595	alue IV j-27	1	Yhdistetty kartaksi 22	Päivi Luppi
38596	alue IV j-28	1	Yhdistetty kartaksi 22	Päivi Luppi
38597	alue IV k-26	1	Yhdistetty kartaksi 22	Päivi Luppi
38698	alue IV k-27	1	Yhdistetty kartaksi 22	Päivi Luppi
38599	alue IV k-28	1	Yhdistetty kartaksi 22	Päivi Luppi
38600	alue IV i-26	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38601	alue IV j-23	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38602	alue IV j-24	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38603	alue IV j-25	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38604	alue IV j-26	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38605	alue IV j-27	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38606	alue IV j-28	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38607	alue IV k-20	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38608	alue IV k-21	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38609	alue IV k-22	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38610	alue IV k-23	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38611	alue IV k-24	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38612	alue IV k-25	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38613	alue IV k-26	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38614	alue IV k-27	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38615	alue IV k-28	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38616	alue IV l-20	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38617	alue IV l-21	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38618	alue IV l-22	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38619	alue IV l-23	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38620	alue IV l-24	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38621	alue IV l-25	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38622	alue IV m-21	2	Yhdistetty kartaksi 23	Päivi Luppi
38623	alue IV i-25	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri Iivonen ja Pertti Keski-Saari
38624	alue IV i-26	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri Iivonen ja Pertti Keski-Saari
38625	alue IV j-23	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri Iivonen ja Pertti Keski-Saari
38626	alue IV j-24	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri Iivonen ja Pertti Keski-Saari
38627	alue IV j-25	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri Iivonen ja Pertti Keski-Saari
38628	alue IV j-26	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri Iivonen ja Pertti Keski-Saari
38629	alue IV j-27	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri Iivonen ja Pertti Keski-Saari
38630	alue IV j-28	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri Iivonen ja Pertti Keski-Saari
38631	alue IV k-20	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri Iivonen ja Pertti Keski-Saari

Taulukko1

38632	alue IV k-21	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38633	alue IV k-22	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38634	alue IV k-23	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38635	alue IV k-24	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38636	alue IV k-25	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38637	alue IV k-26	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38638	alue IV k-27	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38639	alue IV k-28	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38640	alue IV l-20	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38641	alue IV l-21	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38642	alue IV l-22	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38643	alue IV l-23	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38644	alue IV l-24	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38645	alue IV l-25	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38646	alue IV m-21	3	Yhdistetty kartaksi 24	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38647	alue IV j-23	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38648	alue IV j-24	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38649	alue IV j-25	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38650	alue IV j-26	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38651	alue IV j-27	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38652	alue IV j-28	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38653	alue IV k-20	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38654	alue IV k-21	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38655	alue IV k-22	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38656	alue IV k-23	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38657	alue IV k-24	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38658	alue IV k-25	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38659	alue IV k-26	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38660	alue IV k-27	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38661	alue IV k-28	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38662	alue IV l-20	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38663	alue IV l-21	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38664	alue IV l-23	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38665	alue IV l-24	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38666	alue IV l-25	4	Yhdistetty kartaksi 25	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38667	alue VI n-7	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38668	alue VI n-8	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari

Taulukko1

38669	alue VI n-9	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38670	alue VI n-10	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38671	alue VI o-1	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38672	alue VI o-2	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38673	alue VI o-3	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38674	alue VI o-4	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38675	alue VI o-5	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38676	alue VI o-6	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38677	alue VI o-7	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38678	alue VI o-8	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38679	alue VI o-9	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38680	alue VI o-10	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38681	alue VI p-2	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38682	alue VI p-3	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38683	alue VI p-4	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38684	alue VI p-5	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38685	alue VI p-6	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38686	alue VI p-7	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38687	alue VI p-8	4	Yhdistetty kartaksi 34	Päivi Luppi, Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38688	alue VI n-7	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38689	alue VI n-8	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38690	alue VI n-9	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38691	alue VI n-10	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38692	alue VI o-1	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38693	alue VI o-2	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38694	alue VI o-3	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38695	alue VI o-4	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38696	alue VI o-5	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38697	alue VI o-6	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38698	alue VI o-7	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38699	alue VI o-8	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38700	alue VI o-9	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38701	alue VI o-10	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38702	alue VI p-2	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38703	alue VI p-3	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38704	alue VI p-4	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38705	alue VI p-5	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari
38706	alue VI p-7	5	Yhdistetty kartaksi 35	Mauri livonen ja Pertti Keskisaari

Negatiivit 4 x4

negatiivi kuva	väri / mv alue	ruutu / linja	taso	aihe	kuvaus- suunta	kuvaaja
38707 k. 17	väri	alue I	ruutu γ-22	2	S	Päivi Luppi
38708		alue I	ruutu γ-22	2	W	Päivi Luppi
38709 k. 13		alue I	ruudut d-21-22	4	SE	Leena Söyrinki
38710 k. 18		alue I	ruutu γ-22	4	S	Leena Söyrinki
38711		alue I	ruudut α-β-20	5	W	Leena Söyrinki
38712 k. 16		alue I	ruudut d-21-22	6	S	Leena Söyrinki
38713 k. 12		alue I	ruutu c-23	6	NE	Leena Söyrinki
38714		alue I	tasoa	6	SW	Leena Söyrinki
38715 k. 98		alue I		6	S	Leena Söyrinki
38716		alue I		6	S	Leena Söyrinki
38717 k. 99		alue I		6	S	Leena Söyrinki
38718		alue I		6	S	Leena Söyrinki
38719 k. 100		alue I		6	SW	Leena Söyrinki
38720 k. 102		alue I			SW	Leena Söyrinki
38721 k. 103		alue I			SW	Leena Söyrinki
38722 k. 20		alue II	ruudut α-β-18	5	SW	Leena Söyrinki
38723 k. 29		alue III	ruutu f+9	5	NE	Leena Söyrinki
38724 k. 30		alue III	ruutu f+9	5	W	Leena Söyrinki
38725 k. 31		alue III	ruutu f+9	5	E	Leena Söyrinki
38726 k. 32		alue III	ruutu f+9	5	E	Leena Söyrinki
38727		alue IV	ruutu l-20	5	W	Leena Söyrinki
38728		alue IV	ruutu l-20	5	NE	Leena Söyrinki
38729 k. 45		alue IV	ruutu j-28	5	SE	Leena Söyrinki

Taulukko1

38730 k. 51	alue V ruutu I-17	5	Anna-Maaret Pitkänen piirtää	E	Leena Söyrinki
38731	alue V		pohjassa	N	Leena Söyrinki
			taustalla TVL poraa reikää		
38732 k. 54	alue VI linjat o-p		panosta varten	NE	Leena Söyrinki
38733 k. 57	alue VI ruutu o-3	7	nokiläiskä		Leena Söyrinki
38734 k. 59	hauta 3	5		S	Päivi Luppi
38735 k. 60	hauta 3	5		NE	Päivi Luppi
38736 k. 64	hauta 3	6		SW	Päivi Luppi
38737 k. 63	hauta 3	6		S	Päivi Luppi
38738	hauta 3	6	tornikuva		Päivi Luppi
38739	hauta 3	6	tornikuva		Päivi Luppi
38740 k. 62	hauta 3	6	tornikuva		Päivi Luppi
38741	hauta 3	7	tornikuva		Päivi Luppi
38742 k. 66	hauta 3	7	tornikuva		Päivi Luppi
38743	hauta 3	8	tornikuva		Päivi Luppi
38744	hauta 3	8	tornikuva		Päivi Luppi
38745 k. 68	hauta 3	8		SW	Päivi Luppi
38746 k. 69	hauta 3	8		S	Päivi Luppi
38747	hauta 3	9	tornikuva		Päivi Luppi
38748 k. 72	hauta 3	9	tornikuva		Päivi Luppi
38749 k. 73	hauta 3	9		SW	Päivi Luppi
38750 k. 75	hauta 3	10	tornikuva		
38751	hauta 3	10		E	Päivi Luppi
38752 k. 77	hauta 3	10		E	Päivi Luppi
38753 k. 79	hauta 3	10		W	Päivi Luppi
38754 k. 80	hauta 3	10		NE	Päivi Luppi
38755	hauta 3	11		E	Päivi Luppi
38756	hauta 3	11		E	Päivi Luppi
38757 k. 85	hauta 4	5	ruudut α - β -19 kaivamatta	N	Leena Söyrinki
38758 k. 86	hauta 4	7		E	Leena Söyrinki
38759 k. 87	hauta 4	7		SE	Leena Söyrinki
38760 k. 88	hauta 4	7		NW	Leena Söyrinki
38761 k. 89	hauta 4	8		NW	Leena Söyrinki
38762 k. 90	hauta 4	8		SW	Leena Söyrinki
38763 k. 91	hauta 4	10		NW	Leena Söyrinki
38764 k. 92	hauta 4	10		SW	Leena Söyrinki

Taulukko1

38765 k. 93	hauta 5	8-9	Marja-Leena Laakso ja Leena Niemelä kaivavat	NE	Leena Söyrinki
38766 k. 94	hauta 5	8-9	Marja-Leena Laakso ja Leena Niemelä kaivavat	NW	Leena Söyrinki
38767 k. 95	hauta 5	8-9		NE	Leena Söyrinki
38768 k. 96	hauta 5	8-9		NW	Leena Söyrinki
38769 k. 97	hauta5	9-10		S	Leena Söyrinki
38770 k. 116	etelärinne		pohjaan kaivettuna	SW	Leena Söyrinki
38771	etelärinne		Caterpillar 8 aloittaa työnsä	NW	Leena Söyrinki
38772 k. 106	etelärinne		Caterpillar 8 työssä	SE	Leena Söyrinki
38773 k. 110	etelärinne		Caterpillar 8 työssä	S	Leena Söyrinki
38774			mäki Seurantalonsa ikkunasta	SE	Leena Söyrinki
38775 k. 115			kallion päällystää puhdistettuna	SW	Leena Söyrinki
38776 k. 115			kallion päällystää puhdistettuna	SW	Leena Söyrinki
38777 k. 117			kallion päällystää ja pohjoisrinnet	NW	Leena Söyrinki
38778 k. 117			kallion päällystää ja pohjoisrinnet	NW	Leena Söyrinki
38779 k. 117			kallion päällystää ja pohjoisrinnet	NW	Leena Söyrinki
38780 k. 124			läksiäiskahvit, keskellä Leena Hiltula ja Leena Ruonavaara		Leena Söyrinki

Liite 2

Hauho Kalomaki 1972

Karttaluettelo

1. Yleiskartta	1:500
2. vaaituskartta alueet IV, V ja VI	1:100
3. alue I taso 1	1:25
4. alue I taso 2	1:25
5. alue I taso 3	1:25
6. alue I taso 4	1:25
7. alue I taso 5	1:25
8. alue I taso 6	1:25
9. alue I taso 7	1:25
10. alue I taso 8 ja aluetta II taso 9	1:25
11. alue I taso 9 hauta 5	1:25
12. alue II taso 5 valok. (A2)	1:25
13. alue II taso 6	1:25
14. alue II taso 7	1:25
15. alue II taso 8	1:25
16. alue III taso 3 valok. (A2)	1:25
17. alue III taso 4	1:25
18. alue III taso 5	1:25
19. alue III taso 6	1:25
20. alue III taso 7	1:25
21. alueet IV-VI tasot 1-2 vaaituskartta	1:25
22. alue IV taso 1 valok. (A3)	1:25
23. alue IV taso 2 valok. (A1)	1:25
24. alue IV taso 3 valok. (A1)	1:25
25. alue IV taso 4 valok. (puol. A1)	1:25
26. alue V taso 2	1:25
27. alue V taso 3	1:25
28. alue V taso 4	1:25
29. alue V taso 5	1:25
30. alue V taso 6	1:25
31. alue V taso 7	1:25
32. alue VI taso 2	1:25

33. alue VI taso 3	1:25
34. alue VI taso 4 valok. (puol. A1)	1:25
35. alue VI taso 5 valok. (puol. A1)	1:25
36. alue VI taso 6	1:25
9-+14	
37. hauta 3 taso 6	1:10
38. hauta 3 taso 7	1:10
39. hauta 3 taso 8	1:10
40. hauta 3 taso 9	1:10
41. hauta 3 taso 10	1:10
42. hauta 3 taso 11	1:10
43. hauta 4 taso 7	1:10
44. hauta 4 taso 8	1:10
45. hauta 4 taso 9	1:10
46. profiili CD +9-+14	1:25
47. alue VI itäreunan profiili ruuduissa p-5-6	1:25

Karttamerkit 1972

Hautakarttojen merkit 1972